

17. juli 2019

18/16522

Afgørelse om metode til fastlæggelse af grænser for omfanget af udveksling og deling af FRR mellem synkroner områder fastsat i overensstemmelse med artikel 176, stk. 1, 177, stk. 1, 178, stk. 1 og 179, stk. 1.

RESUMÉ

Energinet anmeldte den 13. september 2018 forslag til metode til fastlæggelse af grænser for omfanget af udveksling og deling af FRR mellem synkroner områder fastsat i overensstemmelse med artikel 176, stk. 1, 177, stk. 1, 178, stk. 1 og 179, stk. 1, jf. SO GL artikel 5, stk. 1, jf. 118, stk. 1, litra z) og aa). Forslaget er en del af driftsaftalen for det synkroner område Norden i medfør af SO GL artikel 118.

Det anmeldte forslag er udarbejdet af alle TSO'erne i det synkroner område Norden, og har til formål at fastsætte en metode til at begrænse udveksling og deling af frekvensgenoprettelsesreserven (FRR) i dette synkroner område.

Således er erstatningsreserven (RR) en frivillig reserve, som TSO'erne har ret til at dimensionere, jf. SO GL art. 160. I Norden anvendes RR ikke i dag som reserveprodukt og forventes heller ikke umiddelbart indført.

Af den grund omfatter forslaget ikke en særskilt metode vedr. udveksling og deling af RR, da det ikke er relevant.

Den sidste anmeldelse i det synkroner område Norden blev modtaget d. 14. september 2018.

Den 14. marts fremsendte Forsyningstilsynet en ændringsanmodning (RfA) til Energinet som aftalt med de regulerende myndigheder (NRA) i Norden. På baggrund af denne RfA fremsendte Energinet d. 14. maj 2019 et ændret forslag til Forsyningstilsynet, jf. SO GL art. 7, stk. 1.

Det anmeldte ændrede forslag fastsætter metoden for grænser for hhv. udveksling og deling af reservetyperne aFRR og mFRR (automatisk og manuel).

Metoden tager udgangspunkt i, at den involverede TSO sikrer efterlevelse af art. 176-177, når der laves aftaler om deling og udveksling af FRR.

FORSYNINGSTILSYNET
Carl Jacobsens Vej 35
2500 Valby

Tlf. 4171 5400
post@forsyningstilsynet.dk
www.forsyningstilsynet.dk

Forslaget fastsætter, at TSO'en ved udveksling i form af eksport, altid skal sikre tilsvarende reservekapacitet. Ved import, kan mængden medregnes i den nordiske LFC-bloks tilgængelige reserve.

En TSO, der vil dele FRR med et andet synkronområde skal sikre, at dimensioneringsreglerne fortsat overholdes i LFC-kontrolblokken efter delingen.

Når en TSO i LFC-kontrolblokken i det synkron område Norden deler FRR med andre synkron områder, må reduktionen af FRR i positiv eller negativ retning, ikke udgøre mere end 50 % af størrelsen på den positive/negative referencehændelse for FRR i det relevante LFC-kontrolområde.

TSO'en skal i alle tilfælde ved udveksling eller deling sikre, at sandsynligheden for, at der er tilstrækkelig FRR tilgængelig i det andet synkron område og tilstrækkelig netkapacitet tilgængelig på begge sider, er mindst 99% efter delingen eller udvekslingen.

AFGØRELSE

Forsyningstilsynet godkender Energinets anmeldte ændrede forslag til metode, til fastlæggelse af grænser for omfanget af udveksling og deling af FRR mellem synkron områder fastsat i overensstemmelse med artikel 176, stk. 1, 177, stk. 1 for det synkron område Norden.

Eftersom RR ikke anvendes eller dimensioneres i Norden, accepterer Forsyningstilsynet samtidig, at der ikke på nuværende tidspunkt er anmeldt en metode for begrænsning af disse RR-reservers deling og udveksling.

Sagens baggrund og begrundelsen for Forsyningstilsynets afgørelse fremgår nedenfor.

SAGSFREMSTILLING

I denne sag tages der stilling til Energinets ændrede anmeldelse af metode, til fastlæggelse af grænser for omfanget af udveksling og deling af FRR mellem synkron områder for det synkron område Norden i medfør af forordning (EU) 2017/1485 af 2. august 2017 om fastsættelse af retningslinjer for drift af elektricitetstransmissionssystemer ("SO GL") artikel 176, stk. 1, 177, stk. 1, 178, stk. 1 og 179, stk. 1.

Det anmeldte forslag er en del af driftsaftalen for det synkron område Norden i medfør af SO GL artikel 118.

Forslaget har til formål at fastsætte en metode til at begrænse udveksling og deling af frekvensgenoprettelsesreserven (FRR) i dette synkron område.

Erstatningsreserven (RR) er en frivillig reserve, som TSO'erne har ret til at dimensionere, jf. SO GL art. 160. I Norden anvendes RR ikke i dag som reserveprodukt og forventes heller ikke umiddelbart indført. Derfor omfatter forslaget ikke en særskilt metode vedr. udveksling og deling af RR, da det ikke er relevant.

I Norden anvendes desuden to typer FRR – Manuel og automatisk – aFRR og mFRR. Forslaget vedrører begge disse FRR-reserver.

I henhold til forslag om dimensioneringsregler for FRR, jf. SO GL art. 157, fastsættes den FRR kapacitet, som skal garanteres af hver TSO. En del af denne kapacitetsforpligtelse, kan sikres gennem deling og udveksling.

FRR-udveksling og -deling medvirker til en mere effektiv udnyttelse af FRR i Norden og en mere effektiv systemdrift, ved i højere grad at allokere reserverne, hvor de kan anvendes. Af hensyn til transmissionssystemets driftssikkerhed er der dog brug for, at beregne en øverste grænse for udvekslingen/delingen, så man opretholder en sikker fordeling af FRR i hele Norden.

Formålet med metoden for fastsættelse af grænser for udveksling/deling af FRR er således at sikre, at det kan garanteres, at driftssikkerheden fastholdes efter den tilladte udveksling og/eller deling har fundet sted.

I medfør af SO GL artikel 176, stk. 1, skal alle TSO'er i et synkront område udarbejde en metode til at bestemme grænserne for udveksling af FRR med andre synkrone områder i driftsaftalen for deres synkrone område.

I medfør af SO GL artikel 177, stk. 1, skal alle TSO'er i et synkront område udarbejde en metode til at bestemme grænserne for deling af FRR med andre synkrone områder i driftsaftalen for deres synkrone område.

Driftsaftalen er reguleret i medfør af SO GL artikel 118, stk. 1, og heraf fremgår, at alle TSO'er i hvert synkronområde senest 12 måneder efter ikrafttræden¹ af SO GL skal anmelde en metode til at bestemme grænserne for udveksling/deling af FRR.

Energinet anmeldte den 13. september 2018 et fælles forslag til en metode til at bestemme grænserne for udveksling/deling af FRR. Forslaget dækker det synkrone område Norden og er udarbejdet af alle TSO'er i dette synkronområde.

Forslaget vedrører således Norge, Sverige, Finland, Åland og Danmark Øst for Storebælt (DK2)

Energinet har foretaget anmeldelse som led i Energinets rolle som systemansvarlig virksomhed ("TSO") for det danske elforsyningssystem.

Det anmeldte forslag skal godkendes af alle regulerende myndigheder i den berørte region i medfør af SO GL artikel 6, stk. 3, litra d, nr. ix og x.

Da det anmeldte fælles forslag vedrører det synkrone område Norden, skal alle regulerende myndigheder i dette synkronområde godkende det anmeldte forslag i fællesskab.

---

¹ SO GL trådte i kraft 14. september 2017

I medfør af SO GL artikel 6, stk. 7, skal de regulerende myndigheder træffe afgørelse senest seks måneder efter, at den sidst berørte regulerende myndighed har modtaget den relevante metode.

Den sidst berørte regulerende myndighed modtog anmeldelse af forslag til en metode til at bestemme grænserne for udveksling/deling af FRR den 14. september 2019.

Forsyningstilsynet skulle således træffe afgørelse senest den 14. marts 2019.

Eftersom godkendelsen af det anmeldte forslag kræver, at mere end én regulerende myndighed træffer en afgørelse, er det i medfør af SO GL artikel 6, stk. 7, 1. pkt., pålagt de kompetente regulerende myndigheder at rådføre sig med hinanden og koordinere og samarbejde med henblik på at nå til enighed.

Forsyningstilsynet deltager i Nordic Regulators (NordREG), hvor det fremsatte forslag har været behandlet mellem alle de relevante regulerende myndigheder i Norden. Forsyningstilsynet deltager her i System Operation Task Force (SO TF) og Energy Regulators Regional Forum (ERRF). ERRF består af ledende repræsentanter fra de forskellige regulerende myndigheder. Formålet med SO TF er bl.a. at koordinere afgørelser, der skal træffes af mere end en regulerende myndighed i fællesskab. ERRF får herefter orientering, når der er opnået enighed eller koordinerer afgørelserne i tilfælde, hvor der ikke kan opnås enighed i task forcen.

Forsyningstilsynet deltager ligeledes i Agency for the Cooperation og Energy Regulators (ACER), der bl.a. kan komme med udtalelser og afgøre eventuelle uenigheder mellem regulatorerne.

De nordiske regulerende myndigheder har i enighed fremsat en ændringsanmodning af 6. marts 2019 til det anmeldte forslag. Ændringsanmodningen blev fremsendt til TSO'erne den 14. marts 2019 i medfør af SO GL artikel 7, stk. 1.

TSO'erne har efter modtagelsen af ændringsanmodningen to måneder til at fremlægge et ændret forslag. Fristen regnes fra det tidspunkt, hvor den sidste TSO modtog ændringsanmodningen fra den respektive nationale regulerende myndighed i medfør af SO GL artikel 7, stk. 1, 1. pkt.

I medfør af SO GL artikel 7, stk. 1, 2. pkt. skal regulatorerne træffe afgørelse om det ændrede forslag senest to måneder efter at dette er modtaget fra TSO'erne. Fristen regnes fra det tidspunkt, hvor den sidste regulator modtog det ændrede forslag fra den respektive nationale TSO.

TSO'erne har udarbejdet et ændret forslag til regler for dimensionering af FRR dateret 13. maj 2019. Den sidste regulator modtog det ændrede forslag den 14. maj 2019.

Forsyningstilsynet skal således træffe afgørelse senest den 15. juli 2019. (da d. 14. juli er en søndag)

Ændringsanmodningen vedrører i hovedtræk, at de regulerende myndigheder har vurderet behov for at ændre følgende forhold:

- a) Forslaget skal indeholde en regulær metode til fastlæggelse af grænserne for udveksling og deling. Det oprindelige forslag henviser alene til, at man skal overholde art. 176, stk. 1 og 177, stk. 1.
- b) Metoden indeholder ikke detaljer vedr. kriterierne for deling/udveksling eller en beskrivelse af, hvorledes de skal vurderes, hvorfor der ikke meningsfuldt kan tales om en metode. Metoden skal således tydeliggøres.

Den fulde ændringsanmodning fremgår som bilag til afgørelsen.

Det ændrede forslag er blevet behandlet mellem de nordiske regulerende myndigheder, der i enighed den 25. juni 2019 har godkendt det ændrede forslag vedrørende metode til at bestemme grænserne for udveksling/deling af FRR.

Alle de nordiske regulerende myndigheder har fremsendt et "position paper" dateret 25. juni 2019 til TSO'erne. Dette er desuden fremsendt til ACER til orientering.

Det fremsendte "position paper" fremgår som bilag til afgørelsen.

Forsyningstilsynet fremsendte d. 15 juli 2019 information til Energinet om, at der nu var enighed om, at godkende forslaget om en metode for fastsættelse af grænser for udveksling og deling af FRR i henhold til art. 176, stk. 1 og art. 177, stk. 1. Samtidig orienterede Forsyningstilsynet Energinet om, at den formelle nationale afgørelse ville blive forsinket, men forsikrede Energinet om, at forslaget kunne godkendes.

DET ANMELDTE FORSLAG

SO GL fastsætter regler for systemdriften af elektricitetstransmissionssystemer ved at fastlægge fælles minimumskrav for systemdrift i Unionen, for det grænseoverskridende samarbejde mellem TSO'er og for udnyttelse af de relevante karakteristika hos de tilsluttede DSO'er og BNB'er.

I medfør af SO GL artikel 176, stk. 1 og artikel 177, stk. 1, angiver alle TSO'er i driftsaf-talen for det enkelte synkronområde, en metode til at bestemme grænserne for udveksling og deling af FRR med andre synkrone områder, der skal tage hensyn til følgende kriterier:

For udveksling:

a) den driftsmæssige indvirkning mellem de synkrone områder

b) stabiliteten af FRP i det synkrone område

c) kapaciteten for TSO'erne i det synkrone område til at opfylde målparametrene for frekvenskvalitet omhandlet i artikel 127 og målparametrene for reguleringsfejl ved frekvensgenoprettelse omhandlet i artikel 128 og

d) driftssikkerheden.

For deling:

a) den driftsmæssige indvirkning mellem de synkrone områder

b) stabiliteten af FRP i det synkrone område

c) den maksimale reduktion af FRR, der kan medtages i dimensioneringen af FRR i henhold til artikel 157 som resultat af delingen af FRR

d) kapaciteten i det synkrone område til at opfylde målparametrene for frekvenskvalitet omhandlet i artikel 127 og målparametrene for reguleringsfejl ved frekvensgenopretelse omhandlet i artikel 128 og

e) driftssikkerheden.

Det anmeldte forslag har til formål at fastsætte en metode for grænser for FRR-delning og –udveksling, der garanterer systemsikkerheden, og samtidigt sikrer effektiv udnyttelse af reserveerne.

Det anmeldte ændrede forslag fastsætter metoden for fastsættelse af grænser for hhv. udveksling og deling af reservetyperne aFRR og mFRR (automatisk og manuel).

Metoden tager udgangspunkt i, at den involverede TSO sikrer efterlevelse af art. 176-177, når der laves aftaler om deling og udveksling af FRR, jf. forslagets art. 3 og 4

Forslaget fastsætter at TSO'en ved udveksling i form af eksport, altid skal sikre tilsvarende reservekapacitet. Ved import, kan mængden medregnes i den nordiske LFC-bloks tilgængelige reserve.

En TSO, der vil dele FRR med et andet synkronområde, skal sikre, at dimensioneringsreglerne fortsat overholdes i LFC-kontrolblokken efter delingen.

Når en TSO i LFC-kontrolblokken i det synkrone område Norden deler FRR med andre synkrone områder, må reduktionen af FRR i positiv eller negativ retning, ikke udgøre mere end 50 % af størrelsen på den positive/negative referencehændelse for FRR i det relevante LFC-kontrolområde.

TSO'en skal i alle tilfælde ved udveksling eller deling sikre, at sandsynligheden for, at der er tilstrækkelig FRR tilgængelig i det andet synkrone område og tilstrækkelig netkapacitet tilgængelig på begge sider, er mindst 99% efter delingen eller udvekslingen.

Af det ændrede forslags art. 3, stk. 3 og 4, stk. 3, fremgår at vurderingen af en delings eller udvekslingsaftale med et andet synkront område, skal godkendes af de øvrige Nordiske TSO'er efter forslag fra den delende/udvekslende TSO.

Af det ændrede forslags artikel 5 fremgår implementeringsfristen (tidsrammen for gennemførelsen) for metoden til at bestemme grænserne for udveksling og deling af FRR, jf. SO GL art. 6, stk. 6.

Heraf følger det, at metoden til at bestemme grænserne for udveksling og deling af FRR, træder i kraft senest samtidig med driftsaftalen for synkronområdet, jf. SO GL art. 118.

Forslaget beskriver i præambel nr. 7, forslagets forventede betydning for målene i denne forordning, som angivet i SO GL art. 4, stk. 1, jf. art. 6, stk. 6. Følgende mål fremhæves som særligt relevante for dette forslag:

d) at sikre betingelserne for opretholdelse af driftssikkerhed i hele Unionen

h) at bidrage til effektiv drift og udvikling af elektricitetstransmissionssystemet og elektricitetssektoren i Unionen

SAGENS PARTER

Energinet Elsystemansvar A/S (CVR-nr. 39314959) er sagens part i sin egenskab af transmissionssystemoperatør og pligtsubjekt i medfør af SO GL artikel 176-177.

HØRING

Ved udarbejdelse af det oprindelige forslag har TSO'erne i det synkrone område Norden foretaget offentlig høring via ENTSO-E hjemmeside i perioden fra den 1. juli 2018 til 15. august 2018.

Som bilag til anmeldelsen er vedlagt dokumentet "explanatory document". Dokumentet indeholder hørings svar samt TSO'ernes stillingtagen hertil ift. det oprindelige forslag, jf. SO GL art. 11.

Det anmeldte forslag vedrører grænser for udveksling og deling af FRR-reserven for det synkrone område Norden.

Det anmeldte forslag vedrører derfor en bred kreds af aktører i elmarkedet. Forsyningstilsynet har på denne baggrund foretaget offentlig høring af det oprindelige forslag i perioden fra den 20. september 2018 til 31. oktober 2018

Tilsynet modtog hørings svar fra Dansk Energi.

Dansk Energis hørings svar afspejler altovervejende grad de hørings svar, der er sendt direkte til og kommenteret af Energinet.

Dansk Energi anfører opsummeret følgende bemærkning:

- Forslaget fremstiller ikke metoden med tilstrækkelig detaljeringsgrad og gentager alene, hvad der allerede står i art. 176 og 177. Således kan der ikke meningsfuldt tales om en metode. Der opfordres til at TSO'erne uddyber metoden.

RETSGRUNDLAG

De relevante bestemmelser for denne afgørelse er: SO GL art. 4, art. 5, stk. 1, art. 6, stk. 3, litra d, nr. ix og x, art. 6, stk. 6, art. 6, stk. 7, art. 7, stk. 1, art. 11, art. 118, stk. 1, litra z) og aa), art. 176, stk. 1, art. 177, stk. 1, art. 178, stk. 1 og art. 179, stk. 1.

Bestemmelserne gengives i det følgende:

Kommissionens forordning (EU) 2017/1485 af 2. august 2017 om fastsættelse af retningslinjer for drift af elektricitetstransmissionssystemer (SO GL)**Artikel 4**

1. Denne forordning har til formål at:

- a) fastlægge fælles krav og principper vedrørende driftssikkerhed
- b) fastlægge fælles driftsplanlægningsprincipper for det sammenkoblede system
- c) fastlægge fælles processer og strukturer for last-frekvensregulering
- d) sikre betingelserne for opretholdelse af driftssikkerhed i hele Unionen
- e) sikre betingelserne for opretholdelse af et frekvenskvalitetsniveau for alle synkroner områder i Unionen
- f) fremme koordineringen af systemdrift og driftsplanlægning
- g) sikre og forbedre gennemsigtigheden og pålideligheden af oplysningerne om drift af transmissionssystemer
- h) bidrage til effektiv drift og udvikling af elektricitetstransmissionssystemet og elektricitetssektoren i Unionen.

2. Når denne forordning anvendes, skal medlemsstaterne, de kompetente myndigheder og systemoperatørerne:

- a) anvende proportionalitetsprincippet og princippet om ikke-diskrimination
- b) sikre gennemsigtighed
- c) anvende princippet om optimering mellem den højeste samlede effektivitet og de laveste samlede omkostninger for alle involverede parter
- d) sikre, at TSO'er så vidt muligt anvender markedsbaserede mekanismer til at sikre netsikkerheden og –stabiliteten
- e) respektere det ansvar, der er pålagt den relevante TSO med henblik på at sikre systemsikkerheden, herunder i henhold til kravene i national lovgivning
- f) høre de relevante DSO'er og tage højde for eventuelle virkninger for deres systemer og
- g) tage højde for anerkendte europæiske standarder og tekniske specifikationer.

Artikel 5, stk. 1

1. TSO'erne udarbejder de vilkår og betingelser eller metoder, der er fastlagt ved denne forordning, og fremsender dem til de kompetente regulerende myndigheder til godkendelse i henhold til artikel 6, stk. 2 og 3, eller til den enhed, som medlemsstaten har udpeget i henhold til artikel 6, stk. 4, inden for de i denne forordning fastsatte frister.

Artikel 6, stk. 1, stk. 3, stk. 6 og stk. 7.

1. De enkelte regulerende myndigheder er ansvarlige for godkendelsen af de vilkår, betingelser og metoder, som TSO'er udarbejder i henhold til stk. 2 og 3.

Den enhed, der udpeges af medlemsstaten, godkender de vilkår og betingelser eller metoder, som TSO'er har udarbejdet, jf. stk. 4. Den udpegede enhed er den regulerende myndighed, medmindre medlemsstaten fastsætter andet.

(...)

3. Forslagene til følgende vilkår og betingelser eller metoder godkendes af alle regulerende myndigheder i den berørte region, og en medlemsstat kan indgive en udtalelse til den berørte regulerende myndighed:

(...)

d) metoder, betingelser og værdier anført i driftsaftalerne for synkront område i artikel 118 vedrørende:

(...)

xi) grænser for omfanget af udveksling af FRR mellem synkrone områder fastsat i overensstemmelse med artikel 176, stk. 1, og grænser for omfanget af deling af FRR fastsat i overensstemmelse med artikel 177, stk. 1

x) grænser for omfanget af udveksling af RR mellem synkrone områder fastsat i overensstemmelse med artikel 178, stk. 1, og grænser for omfanget af deling af RR fastsat i overensstemmelse med artikel 179, stk. 1

(...)

6. Forslaget til vilkår og betingelser eller metoder skal omfatte et forslag til tidsrammen for gennemførelsen af disse og en beskrivelse af deres forventede betydning for målene i denne forordning. Forslag til vilkår og betingelser eller metoder, der skal godkendes af flere eller alle regulerende myndigheder, fremlægges for agenturet, samtidig med at de fremlægges for de regulerende myndigheder. På anmodning fra de kompetente regulerende myndigheder afgiver agenturet inden for tre måneder en udtalelse om forslagene til vilkår og betingelser eller metoder.

7. Hvor godkendelsen af vilkår og betingelser eller metoder kræver, at mere end én regulerende myndighed træffer en afgørelse, rådfører de kompetente regulerende myndigheder sig med hinanden og koordinerer og samarbejder med henblik på at nå til enighed. Hvis agenturet afgiver en udtalelse, skal den kompetente regulerende myn-

dighed tage denne udtalelse i betragtning. De regulerende myndigheder træffer afgørelse om de fremlagte vilkår, betingelser og metoder, jf. stk. 2 og 3, senest seks måneder efter, at de, eller i givet fald den sidste berørte regulerende myndighed, har modtaget de omhandlede vilkår, betingelser og metoder.

Artikel 7

1. Hvis en eller flere regulerende myndigheder kræver en ændring for at kunne godkende de vilkår, betingelser og metoder, der er stillet forslag om i henhold til artikel 6, stk. 2 og 3, fremlægger de relevante TSO'er senest to måneder efter de regulerende myndigheders krav et ændret forslag til vilkår, betingelser og metoder til godkendelse. De kompetente regulerende myndigheder træffer afgørelse om de ændrede vilkår og betingelser eller metoder senest to måneder efter fremlæggelsen.

Artikel 11

1. TSO'er, der er ansvarlige for at fremlægge forslag til vilkår, betingelser og metoder eller ændringer heraf i henhold til denne forordning, hører interesseparterne, herunder de relevante myndigheder i hver medlemsstat, om udkastene til forslag til vilkår, betingelser og metoder, der er anført i artikel 6, stk. 2 og 3. Høringen løber over en periode på mindst en måned.

2. Forslag til vilkår, betingelser og metoder, der fremlægges af TSO'er på EU-plan, offentliggøres og sendes i høring på EU-plan. Forslag, der fremlægges af TSO'er på regionalt plan, sendes som minimum i høring på regionalt plan. Parter, der fremlægger forslag på bilateralt eller multilateralt plan, hører som minimum de berørte medlemsstater.

3. TSO'er, der er ansvarlige for at udarbejde et forslag til vilkår, betingelser og metoder, tager behørigt hensyn til de synspunkter, som interesseparterne fremsætter i forbindelse med høringerne, inden forslaget fremlægges til godkendelse for de regulerende myndigheder. I alle tilfælde udarbejdes en solid begrundelse for at indarbejde eller ikke at indarbejde interesseparternes synspunkter i forslaget, som vedlægges forslaget og offentliggøres inden for rimelig tid inden eller samtidig med offentliggørelsen af forslaget til vilkår, betingelser og metoder.

Artikel 118, stk. 1, litra z) og aa)

1. Senest 12 måneder efter denne forordnings ikrafttræden udarbejder alle TSO'er i hvert synkront område i fællesskab fælles forslag til:

(...)

z) den metode, der anvendes til at fastlægge grænser for omfanget af udveksling af RR mellem synkronne områder fastsat i overensstemmelse med artikel 176, stk. 1, og den metode, der anvendes til at fastlægge grænser for omfanget af deling af RR fastsat i overensstemmelse med artikel 177, stk. 1, og

aa) den metode, der anvendes til at fastlægge grænser for omfanget af udveksling af RR mellem synkronne områder fastsat i overensstemmelse med artikel 178, stk. 1, og den metode, der anvendes til at fastlægge grænser for omfanget af deling af RR fastsat i overensstemmelse med artikel 179, stk. 1.

Artikel 176, stk. 1

1.1 driftsaftalen for det synkrone område angiver alle TSO'er i hvert synkront område en metode til at bestemme grænserne for udveksling af FRR med andre synkrone områder. Denne metode skal tage hensyn til:

- a) den driftsmæssige indvirkning mellem de synkrone områder
- b) stabiliteten af FRP i det synkrone område
- c) kapaciteten for TSO'erne i det synkrone område til at opfylde målparametrene for frekvenskvalitet omhandlet i artikel 127 og målparametrene for reguleringsfejl ved frekvensgenoprettelse omhandlet i artikel 128 og
- d) driftssikkerheden.

Artikel 177, stk. 1

1.1 driftsaftalen for det synkrone område angiver alle TSO'er i hvert synkront område en metode til at bestemme grænserne for deling af FRR med andre synkrone områder. Denne metode skal tage hensyn til:

- a) den driftsmæssige indvirkning mellem de synkrone områder
- b) stabiliteten af FRP i det synkrone område
- c) den maksimale reduktion af FRR, der kan medtages i dimensioneringen af FRR i henhold til artikel 157 som resultat af delingen af FRR
- d) kapaciteten i det synkrone område til at opfylde målparametrene for frekvenskvalitet omhandlet i artikel 127 og målparametrene for reguleringsfejl ved frekvensgenoprettelse omhandlet i artikel 128 og
- e) driftssikkerheden.

Artikel 178, stk. 1

1.1 driftsaftalen for det synkrone område angiver alle TSO'er i hvert synkront område en metode til at bestemme grænserne for udveksling af RR med andre synkrone områder. Denne metode skal tage hensyn til:

- a) den driftsmæssige indvirkning mellem de synkrone områder
- b) stabiliteten af reserveudskiftningsprocessen i det synkrone område
- c) kapaciteten i det synkrone område til at opfylde målparametrene for frekvenskvalitet omhandlet i artikel 127 og målparametrene for reguleringsfejl ved frekvensgenoprettelse omhandlet i artikel 128 og
- d) driftssikkerheden.

Artikel 179, stk. 1

1. I driftsaftalen for det synkron område angiver alle TSO'er i hvert synkront område en metode til at bestemme grænserne for deling af RR med andre synkroner områder. Denne metode skal tage hensyn til:

- a) den driftsmæssige indvirkning mellem de synkroner områder
- b) stabiliteten af reserveudskiftningsprocessen i det synkron område
- c) den maksimale reduktion af RR, der kan medtages i dimensioneringen af RR i henhold til artikel 160 som resultat af delingen af RR
- d) kapaciteten for TSO'erne i det synkron område til at opfylde målparametrene for frekvenskvalitet omhandlet i artikel 127 og LFC-kontrolblokkernes kapacitet til at opfylde målparametrene for reguleringsfejl ved frekvensgenoprettelse omhandlet i artikel 128 og
- e) driftssikkerheden.

FORSYNINGSTILSYNETS BEGRUNDELSE FOR AFGØRELSEN

Denne sag drejer sig om godkendelse af Energinets ændrede anmeldelse af det fællesnordiske forslag til en metode til fastlæggelse af grænser for omfanget af udveksling og deling af FRR mellem synkroner områder i henhold til art. 176, stk. 1, art. 177, stk. 1, art. 178, stk. 1 og art. 179, stk. 1.

Afgørelsen er truffet i medfør af SO GL art. 6, stk. 3, litra d, nr. ix og art. 7, stk. 1.

Vurdering af formelle krav

Forsyningstilsynet modtog anmeldelsen af den oprindelige metode til fastlæggelse af grænser for omfanget af udveksling og deling af FRR mellem synkroner områder den 13. september 2018.

I medfør af SO GL artikel 118, stk. 1, litra z, skal TSO'erne i hvert synkron område senest 12 måneder efter ikrafttræden af SO GL udarbejde en metode til fastlæggelse af grænser for omfanget af udveksling og deling af FRR mellem synkroner områder.

SO GL trådte i kraft den 14. september 2017. Forsyningstilsynet modtog anmeldelse af den oprindelige metode til fastlæggelse af grænser for omfanget af udveksling og deling af FRR mellem synkroner områder den 13. september 2018. Tilsynet har herefter modtaget det anmeldte forslag rettidigt.

De regulerende myndigheder fremsatte ændringsanmodning den 14. marts 2019 i medfør af SO GL artikel 7, stk. 1.

De regulerende myndigheder modtog den 14. maj 2019 et ændret forslag til regler for dimensionering af FRR.

Forsyningstilsynet skal herefter træffe afgørelse senest den 15. juli 2019.

Af det anmeldte forslag fremgår, at forslaget er udarbejdet af alle TSO'er i det synkron område Norden i fællesskab.

I medfør af SO GL artikel 11, stk. 3, skal høring være foretaget, inden det oprindelige forslag fremlægges til godkendelse for de regulerende myndigheder. Endvidere skal forslaget vedlægges en solid begrundelse for at indarbejde eller ikke at indarbejde interesseparters synspunkter, der er fremkommet i forbindelse med høringen.

Før anmeldelse til Forsyningstilsynet har det fremsatte forslag været i høring fra den 1. juni 2018 til den 1. juli 2018 via ENTSO-E's hjemmeside. Tilsynet bemærker, at interessepartier herunder DSO'er herved har haft mulighed for at fremkomme med synspunkter.

Sammenholdt med dokumentet "explanatory document" vurderer Forsyningstilsynet, at det fremsatte forslag opfylder betingelsen i SO GL artikel 4, stk. 2, litra f.

Forsyningstilsynet vurderer endvidere, at betingelserne i SO GL artikel 11, stk. 3 er opfyldt, ved den skete høring via ENTSO-E's hjemmeside, samt vedlagte dokument "explanatory document".

Forsyningstilsynet har ved sin deltagelse i ACER og NordREG rådført, samarbejdet og koordineret med de øvrige kompetente regulerende myndigheder i det synkron område Norden, med henblik på at opnå enighed om den fremsendte anmeldelse.

De regulerende myndigheder i Norden er den 25. juni 2019 nået til enighed om at godkende det anmeldte ændrede forslag, jf. bilaget "position paper".

Dette position paper indeholder en formel konstatering af enigheden mellem regulatorerne og beskriver aftalen mellem regulatorerne om at godkende det anmeldte forslag, med henblik på at sikre, at afgørelsen ikke skal henvises til ACER.

Tilsynet vurderer, at denne koordinering er i overensstemmelse med kravene i SO GL art. 6, stk. 7.

Forsyningstilsynet lægger vægt på, at det anmeldte forslags artikel 5 indeholder bestemmelser om implementeringen af det anmeldte forslag.

Forsyningstilsynet lægger vægt på, at det anmeldte forslags præambel 7 indeholder en beskrivelse af forslagets indvirkning på målene i SO GL.

Tilsynet vurderer på denne baggrund, at det anmeldte forslag opfylder kravene om forslag til tidsrammen for gennemførelse og beskrivelse af indvirkning i SO GL artikel 6, stk. 6, og at den fastsatte implementering, senest samtidig med driftsaftalen, er i overensstemmelse med den angivne tidsfrist i SO GL artikel 118, stk. 2.

Det er på baggrund af ovenstående Forsyningstilsynets vurdering, at det anmeldte forslag til en metode til fastlæggelse af grænser for omfanget af udveksling og deling af FRR mellem synkroner områder i Norden, opfylder alle formelle krav.

Vurdering af materielle krav

Det er Forsyningstilsynets vurdering, at det anmeldte forslag opfylder betingelserne i artikel 176, stk. 1 og 177, stk. 1.

Tilsynet lægger vægt på, at det ændrede forslag nu i videre omfang og med større detaljegråd, beskriver metoden til at fastsætte grænser og de centrale krav for denne vurdering.

Forsyningstilsynet lægger vægt på, at de anmeldte grænseværdier for udveksling og deling af FRR mellem synkroner områder, ligger inden for de tilladte intervaller i medfør af artikel 157, stk. 2, litra h, i, j nr. i og k nr. i.

Tilsynet lægger endvidere vægt på, at FRR reserven i LFC-kontrolblokken altid skal kunne dække ubalancer i 99 % af tiden. Det er tilsynets vurdering, at denne grænseværdi er i overensstemmelse med SO GL artikel 157, stk. 2, litra h og i.

Tilsynet lægger endvidere vægt på, at den enkelte TSO ikke kan lave udveksling og deling uden godkendelse fra de øvrige TSO'er i det synkroner område.

Tilsynet anser den ændrede metode for i tilstrækkelig grad at opfylde den fremsendte RfA og der vurderes ikke at foreligge grundlag for, at foretage end anden vurdering.

Tilsynet bemærker desuden, at metoden for udveksling af FRR forventes opdateret og forbedret frem mod implementeringen af den nordiske balancemodel i 2021. Denne er en grundlæggende forudsætning for en mere detaljeret metode.

Forsyningstilsynet vurderer på den baggrund, at en fuld og endelig analyse af driftssikkerheden i forbindelse med udveksling og deling af FRR ikke på nuværende tidspunkt kan udføres, da detaljer om balancemodellen endnu udestår.

Forsyningstilsynet lægger vægt på, at grænseværdierne for udveksling og deling i medfør af artikel 176, stk. 1 og 177, stk. 1, skal fastsættes under hensyn til driftssikkerheden, jf. SO GL artikel 176, stk. 1, litra a – d og artikel 177 stk. 1, litra a - d.

Tilsynet lægger vægt på, at SO GL artikel 176, stk. 1 og 177, stk. 1, hjemler TSO'en et driftssikkerhedsmæssigt skøn i forbindelse med fastsættelsen af grænseværdierne for udveksling og deling af FRR.

Tilsynet lægger vægt på, at ikke alle analyser af det sammenkoblede elnet er tilendebragt. Tilsynet bemærker, at undersøgelser af behovet for inert i medfør af SO GL artikel 39, stk. 3, litra a, har deadline den 14. september 2019. Endvidere bemærker tilsynet, at metoder til koordinering af driftssikkerhedsanalysen i medfør af SO GL artikel 75 og 76, ikke er endelig afgjort.

På denne baggrund vurderer tilsynet, at der udestår elementer af betydning for en fuld og endelig analyse af driftssikkerheden i forbindelse med udveksling og deling af FRR.

Efter en samlet vurdering finder Forsyningstilsynet derfor, at TSO'erne med rimelighed har varetaget hensynet til driftssikkerheden, ved at anmelde grænseværdier for udveksling og deling i overensstemmelse med SO GL artikel 157, stk. 2, litra h, i, j, nr. i og k, nr. i.

Forsyningstilsynet har ikke ved høring, eller på anden måde, modtaget materiale der giver tilsynet grundlag for, at ændre vurderingen af, at den ændrede metode kan godkendes.

Eftersom RR ikke anvendes eller dimensioneres i Norden, tages det til efterretning, at der ikke på nuværende tidspunkt er anmeldt en metode for begrænsning af disse RR-reservers deling og udveksling. Tilsynet lægger vægt på, at der er en ret, men ikke pligt til at dimensionere RR, jf. SO GL art. 160.

Forsyningstilsynet godkender efter en samlet vurdering det anmeldte forslag til en metode til fastlæggelse af grænser for omfanget af udveksling og deling af FRR mellem synkrone områder.

AD HØRINGSSVAR

Dansk Energis høringssvar er en gengivelse af høringssvaret, som Energinet har modtaget fra flere aktører, og som er besvaret med bekræftende henvisning til, at den oprindelige metode ikke var detaljeret nok, og at et revisionarbejde skal i gang frem mod implementeringen af den nye nordisk balanceringsmodel (NBM), jf. "explanatory document".

Forsyningstilsynet, har været i dialog med TSO'erne omkring metoden flere gange og har fremført mange af de samme bemærkninger, som Dansk Energi er fremkommet med.

Som angivet ovenfor har Forsyningstilsynet vurderet, at de foretagne ændringer, er tilstrækkelige til at opfylde kravene i SO GL samt vores RfA. Tilsynet bemærker samtidig, at det ikke er en perfekt metode, men konkluderer, at det er den bedste løsning indtil fremskridt med NBM gør det muligt, at udvikle denne.

Høringssvaret giver på den baggrund ikke Forsyningstilsynet anledning til at foretage ændringer i afgørelsen.

KLAGEVEJLEDNING

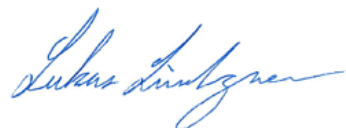
Eventuel klage over denne afgørelse kan indbringes for Energiklagenævnet, jf. § 89 i lovbekendtgørelse nr. 52 af 17. januar 2019 om lov om elforsyning. Klage skal være skriftlig og være indgivet inden 4 uger efter, at Forsyningstilsynets afgørelse er meddelt.

Klagen indgives til:

Energiklagenævnet
Nævnens Hus
Toldboden 2
8800 Viborg
Tlf.: 72 40 56 00
E-mail: ekn@naevneneshus.dk

Energiklagenævnets kontortid kan have betydning for, om klagen er indgivet i rette tid. Nærmere information om klagefristen, hvem der kan klage (klageberettiget) og nævnets klagebehandling fremgår af Energiklagenævns hjemmeside www.ekn.dk.

Med venlig hilsen

Lukas Lindgreen
Fuldmægtig, cand.jur.
Tlf. 41714312
luli@forsyningstilsynet.dk